

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

54. De operarijs, vasis & impensis, quæ factæ sunt in Templi ædificatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

ciuerunt omnem populum, & iniecerunt ei manus, clamantes, viri Israelite adiuuare: hic est homo, qui aduersus populum, & legem, & locum hunc, omnes vbiq; docens, insuper & Gentiles induxit in templum, & violauit sanctum locum istum. Hoc dicebant Iudæi, quia putabant Trophium Ephesium, quem in ciuitate cū Paulo viderant, in templum, id est, in Atrium Israëlitarum introductum fuisse.

Caput LIV.

De Operarijs, vasis & impensis, quæ factæ sunt in Templi edificatione.

PRIMO queritur, Quantus numerus fuit operariorum in ædificatione Templi? Reg. 5. ita legimus: Elegit que rex Salomon operarios de omni Israhel: & erat inditio triginta virorum, mittebat que eos in Libanum; decem millia per menses singulos vicifim, ita vt duobus mensibus essent in domibus suis: & Adolam erat super huiusmodi indictionem. Fuerunt que Salomoni septuaginta millia eorum, qui onera portabant, & octoginta millia latomorum in monte, absq; præpositis, qui erant singulis operibus numero trium millium, & trecentorum, præcipuum populo, & ijs, qui faciebant opus. Et 2. Paral. 2. dicitur: Numeratus igitur Salomon omnes viros profelytos, qui erant in terra Israhel, post dimumerationem, quam dimumerauit Dauid pater eius. Et inueniunt sunt centum quinquaginta tria millia, & sexcenti: feci que ex eis septuaginta millia, qui humeris terram portarent; & octoginta millia, qui lapides in montibus caderent; tria autem millia, & sexcenti præpositi operum populi.

Ex quibus duobus locis colligitur summa omnium operariorum Templi Salomonis. Erant enim triginta millia, quorum decem millia per singulos menses vicifim cõmorabantur in monte Libano ad cædendum ligna cedrina. Et hi erant ex Israhelitis, nam 3. Reg. 5. dicuntur electi ex omni Israhel triginta millia virorum; ex profelytis verò fuerunt septuaginta millia ad lapides, & alia onera humeris deferenda, & octoginta millia latomorum ad lapides cædendos in monte; & ter mille, & sexcenti præfecti ad opus vrgendum. Porro quod 3. Reg. 5. legitur, præpositos qui opus vrgerent, fuisse ter mille trecentos: intelligitur sic, eos qui operarijs præerant, & per seiplos opus vrgerent, fuisse ter mille trecentos: sed erant alij trecenti, qui rationem exigebant ab ijs, qui erant præpositi operarijs, & hos trecentos expressit lib. Paralipom. quos liber Regum omiserat.

Secundò queritur, Quot vasa fecerit Salomon ad ministerium Templi. Ios. ita scribit: Fecit item vasa ex ære omnia, lebetes, & annulas, cænacula, & harpagones, & reliqua auri figuram referentia, sic ille. Inter aurea, & argentea vasa, maxima quidem fudre candelabra, & mensæ, in quibus sacri panes reponerentur: de quibus subiungit Iosephus hunc in modum: Candelabrorum item fecit decem millia, iuxta præceptum Moysi, ex quibus vnum in Templo dedicauit, vnum in iherusalem iuxta legem. Et paulò post subiicit de alijs vasis: Cantuariorum autem vinariorum octoginta millia, sex comparauit, & phialarum aurearum decem millia, argenteas verò fecit numero duplicato. Patetas autem aureas ad offerendum in eis similia maceratam ad altare o-

ctoginta mille, & argentea duplicato numero. Crateras quoque, in quibus similia oleo subigebant, aureas sexaginta mille, argenteas numero duplicato: Mensurarum quales à Moise Hinc vocantur, & Asserouum aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argentearum: acerræ quoque aureæ, hoc est, iherribula, quibus odoramenta, & incensum in templo offerri solent, erant numero viginti millia, & alia, quibus deferebatur ignis à magno altari in paruum, intra templum, 50. millia. Tubarum, quales Moyses præscripsit decem millia. Instrumtorum præterea muscorum, quæ Nabla, & cymyra vocantur in vsam hymnodiarum, ex electro confecti quadringenta millia: quæ omnia Salomon ad honorem Dei magnificè parauit, nullis parcens sumptibus, sed omni liberalitate vsus, hæc in thesauris Dei condidit. Hæc Iosephus. ex quibus constat, vasorum aureorum numerum, mensis non computatis, fuisse ducentorum quinquaginta millium: argentea verò vasa attigisse numerum nongentorum quinquaginta millium. De vasis verò æneis 2. Paral. 4. legimus: Erat autem multitudo vasorum innumerabilis, ita vt ignoraretur pondus æris. Nec huic tantæ vasorum multitudini aduersatur quod habetur in lib. Eldre ca. 1. Omnia vasa aurea, & argentea quinque millia, & quadringenta: nam eo capite scripturâ loquitur de vasis templi inuenitis in Babylone, quæ a portauerant Chaldæi è templo sublata, & quæ retulerunt in templum Iudæi, cum captiuitate soluti in patriâ redierunt, sed ante illud tempus sapius est ab hostibus spoliatum templum, & sublata vasa.

Tertiò queritur, Quantæ fuerint impensæ in Templi ædificatione factæ? Dauid 1. Par. 22. ait: Ecce ego in paupertate mea præparauit impensas domus Domini: auri talenta centum mille, & argenti mille millia talentorum: æris verò, & ferri non est pondus, vni ut enim numerus magnitudine. Et 1. Paral. 29. Ego autem totis viribus meis præparauit impensas domus Domini, aurum, ad vasa aurea, & argentum, in argentea, es, in ænea, ferreum, in ferrea, lignum, ad ligna, & lapides onychinos, & quasi sphygnos, & diuersorum colorum omnemque pretiosum lapidem, & super hæc quæ obtuli in domum Dei mei de pecunia meo aurum, & argentum do in templum Dei mei, exceptis his, quæ præparauit in eadem sanctam, tria millia talenta auri de auro Ophir, & septem millia talentorum argenti probatissimi, ad decurandos parietes templi. Porro huic numero addendum est, quod polliciti sunt principes familiarum: nam legitur ibidem: Dederunt que in opera domus Domini auri talenta quinque millia, & solidos decem millia; argentea talenta decem millia: quæ omnia in vnum collecta conficiunt centum, & octoginta millia talentorum auri; argenti verò mille millia talentorum, & insuper 17. millia. Et quia talentum auri æstimatur ducatis moneta Romanæ 14. millibus 981. fit vt tota summa prædicta talentorum auri contineat, vt vulgi more loquar, mille quingentos viginti duos miliones. 584. millia ducatorum. Talentum verò argenti æstimatur mille 375. ducatis: ac proinde summa talentorum argenti continebat 1398. miliones, 375. millia ducatorum. Et tum auri tum argenti summa in vnum collecta cõficit bis mille nongentos viginti miliones, 959. millia ducatorum.

Quartò queritur, Quanti emerit Dauid rex æream Ornam Iebusæ. 2. Reg. vlt. & 1. Paral. 21. vbi illi demonstratus est locus, in quo fuit postea templum exædificatum. Scriptura duobus illis locis prædictis varia est: nam in priori loco dicit: Emit

David aream, & bones argenti siclis quinquaginta: in secundo verò loco: Dedit ergo David Ornam pro loco siclos auri instissimi ponderis sexcentos: qui duo loci multorum ingenia non mediocriter torserunt. Quidam Hebræorum sic conciliant: vna quæque tribus obrulit Davidi ad agri illius emptionem 50. siclos, & hoc est, quod dicitur in priore loco: ac proinde omnes duodecim tribus soluerunt 600. siclos, vt in posteriore dicitur loco. sed non est verisimile, Dauidem emisse agrum illum nõ sua, sed aliena pecunia. Abulensis conciliat in hunc modum. In libro Regum; non exprimi quanti e merit aream David, sed quanti emerit boues; videlicet 50. siclis, & proinde esse legendum: Emit ergo David aream, ibi distinctio ponenda: & boues, argenti siclis 50. in lib. verò Paral. expressum fuisse pretium datum pro area, quod liber Regum suppresserat, quod pretium fuit sexcentorum siclorum.

Mihi tamen probabilius videtur aliorum responsum, in vtroque loco idem pretium contineri, quod datum fuit pro agro, & bobus. Hoc vt declararem, animaduertendum, existimo; sicli apud Hebræos fuisse auri, & argenti: item, fuisse tum pondus, tum nummũ, siclus qui erat pondus, pendebat semiunciam, siue auri, siue argenti: quatenus verò nummus erat, siclus argenti, valebat quatuor drachmas Atticas, hoc est, quatuor Iulios Italicos, vel quatuor Hispanicos nummos argenteos, regales vulgo dictos. Et quia æquale auri pondus continet duodecuplam proportionem argenti; hinc est, vt siclus, qui siue auri, siue argenti ponderabat semiunciam, si erat auri, æstimaretur 48. drachmis atticis: nam siclus erat ponderis semiuncie, si verò argenti, valeret quatuor drachmas atticis, quia semiuncia auri, quod pertinet ad æstimationem, superat semiunciam argenti duodecupla proportione; ac proinde semiuncia auri æstimatur 48. drachmis atticis, siue Iulij Italici, & semiuncia argenti, quatuor. Ergo, David dedit pro bobus siclos 50. videlicet auri, qui sicli æstimabantur, sexcentis siclis argenti, videlicet auro argentum superante duodecupla proportione. Idem igitur pretium lib. Paralip. expressit, quod erat positum in lib. Regũ, perinde ac si diceret: Dedit David sexcentos siclos argenti, quos valebant 50. sicli aurei, quos lib. Reg. expressit. Ex quo perspicitur pretij quantitas quam dedit David, si illam ad vulgarem monetam Italicam siue Hispanicam redigamus, siclus argenteus valet quatuor drachmas atticis: drachma Attica æstimatur vno Iulio Italico, siue Hispanico nummo argenteo regali. ergo sexcenti sicli argentei valent bis mille, & quadringentas drachmas Atticas, hoc est, bis mille, & quadringentos Iulios Italicos, siue Hispanicos regales nummos argenteos.

Quintò queritur, intra quot annos tota Templi ædificatio fuerit absoluta? 3. Reg. 6. ad finem legitur sic: Anno quarto fundata est Domus Domini in mense Zio, & in anno vndecimo, mense Bul, ipse est mensis octauus, perfecta est domus in omni opere suo, & in vniuersis vniuersis suis; & edificauit eam annis septem. Hæc ibi. Quarto igitur anno regni Salomonis iacta sunt fundamenta Templi, & anno 11. eiu sdem regni perfecta sunt omnia, videlicet ipsum ædificium Templi, vasa omnia, & supellex vniuersa.

Videtur perfectum esse Templũ septem annis, & dimidio, quia à mense Zio, qui est secundus, vsque ad Bul, qui est octauus, sunt septem menses: at Scripturæ more, annus inchoatus omittitur, non computatur. Sed quomodo, dices, Templum perfectũ est mense octauo cum omnibus vniuersis suis, cum tamen eodem libr. 3. Regum. c. 8. legamus, dedicatum fuisse Templum mense septimo, vniuerso Israele conuocato: Conuenitque ad regem Salomonem vniuersus Israel in mense Eibanim, in solenni die ipse est mensis septimus. Respondeo Templum dedicatũ fuisse, cum iam esset perfectum, nondum omnibus vniuersis omni ex parte absolutis: quæ tandem octauo mense perfecta sunt: ac propterea Scriptura dixit, perfectam fuisse domum Domini in omni opere suo, & vniuersis vniuersis suis, Noluit autem Salomõ Dedicationem differre in mensem octauum, quo sunt omnia perfecta, quoniam mensis septimus erat maxime solennis tribus celebritatibus, videlicet, Tubarum, expiationis, & Tabernaculorum, de quibus Leuit. 23. ac propterea eo mense Israeliticus populus in Domum Domini, conuenire debebat Exod. 23. & 24. ne igitur iterum mense octauo conuenire populus cogere, Templum mense septimo dedicauit.

Caput LV.

De Tempore, quo Templum Salomonis extructum est, ac perstitit.

In his, quæ sequuntur, qua potero breuitate complectar annorum summam, qui ab orbis condito præterierunt vsque ad ædificationem Templi, quique fluxerunt ab eius ædificatione vsque ad Christi Domini aduentum. Et sciendum est, chronologos, hoc est, Temporum scriptores sex Mundi ætates constituere consueuisse ante diuini verbi incarnationem. Prima ætas numeratur ab initio mundi conditi vsque ad generale inundationem aquarum, quæ tempore Noë fuit. Secunda ab ea inundatione vsque ad ortum Abrahami: Tertia, ab eiusdem ortu vsque ad exitum Hebræorum ex Aegypto sub Mose: Quarta ab hoc egressu vsque ad Templum à Salomone inchoatum. Quinta à Templo vsque ad excidium eius. Sexta, ab eius excidio vsque ad Christi Domini aduentum.

Primò queritur, Quanto tempore Templum Salomonis permanerit? Respondeo, quintam ætatem ab eius ædificatione vsque ad eiusdem Templi euersionem, fuisse annorũ secundum aliquos, 440. secundum alios, 430. qui quidem anni ex sacris literis hunc in modum colliguntur: Salomõ post Templum inchoatum,

Anno	36	3. Reg. 6.
Roboam	17	3. Reg. 14.
Abias	3	3. Reg. 15.
Afa	41	3. Reg. 15.
Iosaphat	25	3. Reg. 22.
Ioram	8	4. Reg. 8.
Ochozias	1	4. Reg. 8.
Athalia regina	7	4. Reg. 10.
Ioas	40	4. Reg. 11.
Amasias	29	4. Reg. 14.